Фавқулотда намойиш[1]

“Халқ қайда холиқ (аллоҳ) онда” деган халқ сўзи ғойат ҳикматли бир сўздир.

Болшевиклар сўғишдан тўйған халқнинг тилагина мувофиқ ҳаракат этгани учун халқнинг кўписи болшевиклар бўлмасада сўғиш тўқталғанича болшевиклар тарафдори бўлиб кўрина, йохуд кўринадурга мажбур.

Болшевиклар ҳеч бир замон, ҳеч бир ерда муваффақийат қозона олмасаларда бу йўли Русийа болшевиклари сўғиш тўқтанув лузунғсила халқни алдаб ўз тарафина оғдариб, Русийа мамлакати ичинда муваққат мувафаққийат қозониб туралар.

Лекин халқ ҳеч бир болшевикларнинг ҳукуматлариндин рози тугал. Болшевикларнинг иш ишлай олмовларинада кўзлари жета. Аларнинг бу ишлари муваққат, алар ҳукумат бошиндан иш бошиндан кўтарурки кўп қолмади энди дейлар.

Болшевиклар ичинда эътибори бор биргина кишинингда бўлмови, аларнинг кўписи қабоқат (қабоҳат) стимули, эгалик бўлуб танилуви, алардан ҳар кун дейарлик кошмарний ваҳшатлар кўринуб туруви халқнинг кўнглини совутғондан совутадир.

Энди мақсудға қайтиқ:

Русийа ичинда бўлған каби Туркистон вилойатларинда бахусус Тошканд шаҳринда сўғишдан тўйған халқ ила, ароқ ичарға ақчаси етмаган рабочий, солдат бўлмача қолуб ўз оиласи ичинда йашовчи кишиларни кўролмаган товаришлар болшевиклар флағи остина кируб иш кўра бошладилар.

27 октабр воқеалари, тўғриси вахшатлари буларға керак. Булар ўзларин бутун Туркистон қирайининг ҳокими тана қила бошладилар.

27 нуйобрда Хўқанд сиездинда “Туркистон мухторийати” эълон қилинди.

Сўнгғи қолуб ишланган бу иш бизнинг фирқа болшевикнинг кайфина бирда ўхшамади.

Алар Хўқанд сиездина буржавой бойлар сиезди дейа онда эълон қилғон “мухторийат”ини қабул этмасга қарор берганлар.

Хўқандда эълон қилинғон “мухторийат” бутун край учун бўлғанға, мухторийатға қўшилғанун билдиртув учун ҳар бир шаҳар мухторийат куни йасаб “изҳори мамнунийат” қилғанлар.

Энг сўнгидин бизим Тошкандгада навбат келуб жетди.

Лекин ҳалиги болшевиклар қарши турарға қарор чиғаруб ўзларида англамаған ниғрамотний қоғозлар тарқатдилар.

Лекин халқ аларнинг ул қоғозларидан кулдиларгина.

13 декабрда йузлаб жамийат тарафиндан беш йуз минглаб халқ бик тантанали равишда мухторийат шодлиғини изҳор қилиб беш йуз минглаб халқ мухторийатга аҳд бердилар.

---

[1] "چایان" ژورنالی ۱۱–۱۲ سانی ۱۹۱۷ ییل ۱۰ دیکابر (Д. М.)

Болшевиклар рус шаҳрига чиқмазға дейа мусулмонларға танбеҳ этсаларда беш йуз мингдан ортиқ халқ денгизи бир уч болшевикнинг танбеҳларина тўхтаб қолув ғайритабиий бўлан йиғиндан халқ денгизи ўрус шаҳрининг энг зўр ўрамларини дарйо тошқуни каби йасаб болшевикларнинг танлари қисилди. Йоруққа кирган қандалалар қабилиндан эшик йориқларидан кўзларини йалтиратиб қараб турар эди.

Ўттузлаб мусулмон бўлмаған жамийатларда Туркистон мухторийатина аҳд бердилар.

Шулай этуб болшевикларнинг ақлларини ҳайрон этуб халқ қайси тарафда эканлигин боруб солуб, болшевиклар ўзларида шошиб қолдилар.

Халқнинг кўплигиндан ҳам аларнинг тартибдан олувиндан ақлдан шошқан болшевиклар фирқаси, намойишдан қайтиб борувчи тинч халқға милтиқдан, пулимитдан отуб қутрандилар, дураклaндилар.

Лекин энди иш ўзған эди. Бутун шаҳар халқининг руҳли Хўқанд сиездинда эълон этилган Туркистон мухторийатина иймон келтирган онда у томон йўналган, унгагина ибодат қилурға, унданғина йордам сўрарға ҳозирланған эди, ҳам ҳозирда шулай, келажакдада шулай бўлажақ.